

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง "การสื่อสารกับการสังคมประกิดด้านวัฒนธรรมทางจิตใจของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" ครอบคลุมแนวคิดทางจิตวิทยาเกี่ยวกับความสนใจของวัยรุ่นมาเป็นกรอบในการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาในประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้คือ การคบเพื่อน การแต่งกาย การเรียน การเลือกอาชีพ การเลือกคู่ครอง ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และการทำประโยชน์ให้กับสังคมพบว่า นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีวัฒนธรรมทางจิตใจซึ่งก็คือ ความคิด ความเชื่อ ค่านิยมที่เห็นว่าจิตใจเป็นเรื่องสำคัญนิสิตมีคุณธรรมในด้านของความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความมีน้ำใจ และทำประโยชน์ให้กับสังคมอยู่ในเกณฑ์ที่ดีและในขณะที่เดียวกันก็เห็นว่าองค์ประกอบทางด้านวัตถุเช่น เงินทอง บ้าน ที่ดิน รถยนต์ สิ่งอำนวยความสะดวก สิ่งแสดงฐานะทางสังคมต่างๆ และโอกาสก้าวหน้าในตำแหน่งการงานเป็นสิ่งจำเป็น

นิสิตได้รับการถ่ายทอด ปลุกฝังและขัดเกลาความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และพฤติกรรมเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ทั้ง 6 นี้ ผ่านช่องทางการสื่อสารระหว่างบุคคลคือ ครอบครัว (บิดา มารดา พี่) เพื่อน รุ่นพี่ สังคมโรงเรียน (ครู) ประสบการณ์ตรง และช่องทางการสื่อสารมวลชนคือ สื่อโทรทัศน์ (สื่อโฆษณา ประชาสัมพันธ์ ละคร) และสื่อสิ่งพิมพ์ (บทความในหนังสือพิมพ์ นวนิยาย) ตามลำดับ

นอกจากปัจจัยทางด้านการสื่อสารจะมีอิทธิพลต่อความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และพฤติกรรมของนิสิตแล้ว ผู้วิจัยพบว่ายังมีปัจจัยอื่นๆ ที่มีอิทธิพลต่อความคิด และพฤติกรรมของนิสิตอีกเช่นกันปัจจัยต่างๆ นั้นได้แก่ ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางด้านสติปัญญา ความสามารถ และความสนใจ

ส่วนบุคคล

ประเด็นที่แสดงให้เห็นว่านิสิตมีความคิด ความเชื่อ และค่านิยมทำให้ ความสำคัญกับปัจจัยทางด้านจิตใจได้อย่างชัดเจนคือ ประเด็นเกี่ยวกับการ คบเพื่อน การเลือกคู่ครองในส่วนของเกณฑ์การเลือกคู่ครอง และการเรียน ในส่วนของการเลือกคณะในการสอบเข้ามหาวิทยาลัย ในประเด็นต่างๆ เหล่านี้ นิสิตไม่ได้เน้นเกณฑ์ทางด้านวัตถุมาร่วมพิจารณาด้วยเลย ส่วนประเด็นเกี่ยวกับการ แต่งกาย การเรียนในส่วนของการศึกษาต่อ การเลือกอาชีพ และ การเลือกคู่ครองในส่วนของความมุ่งหวังในชีวิตการแต่งงาน นิสิตพิจารณาโดย ใช้เกณฑ์ทางด้านจิตใจและ เกณฑ์ทางด้านวัตถุมาพิจารณาประกอบกัน

ประเด็นเกี่ยวกับคุณธรรมในเรื่องของความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และการ ทาประโยชน์ให้กับสังคมซึ่งศึกษาจากพฤติกรรมการรักษาความสะอาด (การทิ้ง เศษขยะ) และการบริจาคนั้นพบว่า นิสิตชายและนิสิตหญิงทั้งหมดที่ทำการ สัมภาษณ์นั้นมีคุณธรรมในเรื่องดังกล่าวนี้กล่าวคือ นิสิตทุกคนเคยทำการบริจาค สิ่งของ เครื่องใช้ เงินและอื่นๆ และนิสิตทั้งชายจะเป็นที่เป็นทางในที่ที่จัดไว้ให้

จากการศึกษาความคิดเห็นของนิสิตเกี่ยวกับการคบเพื่อนพบว่า นิสิต ทั้งหมดพิจารณาเลือกคบเพื่อนโดยใช้เกณฑ์ทางด้านจิตใจได้แก่ นิสัย พฤติกรรม การแสดงออก ความสนใจในกิจกรรมต่างๆ โดยที่นิสิตไม่พิจารณาเกณฑ์ทาง ด้านวัตถุคือ ฐานะทางเศรษฐกิจของอีกฝ่ายหนึ่งเลย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของฉลองรัฐ อินทรีย์และคณะ (2527) พบว่าวัยรุ่นจะเลือกคบเพื่อนที่มีนิสัย คล้ายกับตนเอง นอกจากนี้นิสิตทั้งเพศชายและเพศหญิงยังต้องการคบ หากับบุคคลที่มีความจริงใจ ซื่อสัตย์ พร้อมทั้งจะช่วยเหลือเมื่อเพื่อนพบกับปัญหา ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้สามารถอธิบายได้ด้วยแนวความคิดทางจิตวิทยาของวัยรุ่น (Newman, 1986) ดังนี้คือ สิ่งที่วัยรุ่นตอนปลายให้ความสำคัญอย่างยิ่งระหว่าง มิตรภาพของตนกับเพื่อนคือ ความซื่อสัตย์ ความจริงใจ และคาดหวังความเอา ใจเขามาใส่ใจเราจากเพื่อนของตน

ส่วนประเด็นในเรื่องของการแต่งกายนิสิตส่วนใหญ่ทั้งเพศชาย และ เพศหญิงไม่ได้ยึดติดอยู่กับความมีชื่อเสียงของตราสินค้า (สินค้ามีชื่อเสียง) ซึ่งสินค้าเหล่านั้นล้วนแต่มีราคาสูงทั้งสิ้น นิสิตเลือกเครื่องแต่งกายที่ช่วยเสริมบุคลิกภาพ และเลือกซื้อโดยพิจารณาที่คุณภาพ แม้จะมีนิสิตส่วนหนึ่งที่ให้ความสำคัญกับตราสินค้าแต่ก็เป็นเพียงส่วนน้อยเมื่อเทียบกับนิสิตที่ทำการสัมภาษณ์ทั้งหมด ซึ่งแย้งกับคำวิจารณ์ของ พงศธรย์ สีนลารัตน์ (2535) ที่ว่าคนไทยมีค่านิยมด้านวัตถุมักไปชอบความหรูหราฟุ่มเฟือย ในกรณีนี้พรรณทิพย์ ศิริวรรณมุขย์ (สัมภาษณ์, 1 พฤษภาคม 2538) ได้กล่าวแสดงความคิดเห็นในฐานะที่เป็นศิษย์เก่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและอาจารย์ประจำภาควิชาจิตวิทยาไว้ว่า "นิสิตจุฬาลงกรณ์มองเสมอว่ามีความฟุ้งเฟ้อ แต่งกายด้วยเครื่องแต่งกายราคาแพงมาตั้งแต่สมัยครูเป็นนิสิต แต่ความจริงแล้วนิสิตกลุ่มนั้นเป็นเพียงกลุ่มเล็กๆ กลุ่มหนึ่งเพียงแต่ว่ากลุ่มนี้จะ เป็นกลุ่มที่เด่นแสดงตัวให้บุคคลภายนอกเห็นมากกว่า แต่นิสิตส่วนใหญ่ของจุฬาลงกรณ์ เป็นนิสิตที่มีฐานะปานกลางไม่ได้ฟุ้งเฟ้ออย่างที่ถูกลมองโดยภาพรวมอย่างนั้น และในระดับประเทศก็เข้าในข่ายเดียวกันลองดูทีวี จะเห็นว่าวัยรุ่นที่แต่งตัวด้วยสินค้านอก ฟุ้งเฟ้อก็เป็นแค่กลุ่มๆ หนึ่งแต่เด่นๆ ก็เลยมองรวมว่าเด็กเดี๋ยวนี้เป็นอย่างนั้นไปหมด"

ในส่วนของความคิด ค่านิยมเกี่ยวกับการเรียนของนิสิตพบว่า นิสิตส่วนใหญ่ต้องการศึกษาต่อระดับสูงกว่าปริญญาตรี ตรงกับงานวิจัยของฉลองรัฐ อินทรีย์และคณะ (2527) ที่ศึกษาพบว่า วัยรุ่นทั้งเพศชาย และ เพศหญิงต้องการศึกษาต่อ และต้องการศึกษาให้มากๆ โดยที่นิสิตกลุ่มนี้มีวัฒนธรรมทางจิตใจที่ค่อนข้างจะให้ความสำคัญกับโอกาสก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน และ สิ่งตอบแทนทางวัตถุ (เงินเดือน สวัสดิการ โบนัส เบี้ยเลี้ยงและอื่น ๆ) ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับที่หัวหน้าข่าวการเมืองหนังสือพิมพ์บ้านเมือง (สัมภาษณ์, 2535) กล่าวว่า "เด็กที่จบมาใหม่เดี๋ยวนี้สิ่งแรกที่เขาถามคือ จะได้เงินเดือนเท่าไร และพื้นที่ช่วงทดลองงานจะได้เพิ่มอีกเท่าไร" ผู้วิจัยมีความเห็นว่า เหตุผลที่วัยรุ่นในปัจจุบันและ นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นตัวแทนกลุ่มหนึ่งของเยาวชนระดับอุดมศึกษาให้ความสำคัญกับสิ่งตอบแทนทางวัตถุ และ

ความก้าวหน้าในตำแหน่งการงานอาจเป็นเพราะสภาพทางเศรษฐกิจ คือค่าครองชีพที่สูงขึ้น และค่านิยมของผู้ใหญ่ที่มักจะบอกกล่าวที่เล่นทีจริงกับบุตรหลานของตนว่า "เรียนเก่งๆ เรียนสูงๆจบมาจะได้งานดี ๆ เงินเดือนเยอะ ๆ" ก็เป็นได้ นอกจากนี้สามารถอธิบายเพิ่มเติมได้ด้วยแนวความคิดเกี่ยวกับความต้องการพื้นฐาน 5 ประการของมนุษย์ (มาสโลว์ อ้างถึงใน กรรณิการ์ อัสวทรเดชา, 2531) ที่กล่าวว่า เมื่อมนุษย์ได้รับความต้องการขั้นต้นสมปรารถนาแล้ว มนุษย์ก็จะแสวงหาความยกย่อง ซึ่งจะได้อาจจากการประสบความสำเร็จในตำแหน่ง "

จากการศึกษาความคิด และค่านิยมการเลือกอาชีพพบว่า นิสิตชายส่วนใหญ่อต้องการทำงานกับองค์กรของเอกชน โดยใช้เกณฑ์ทางด้านวัตถุ (สิ่งตอบแทนทางวัตถุ) และโอกาสก้าวหน้าในอาชีพการงาน ประกอบกับเกณฑ์ทางด้านจิตใจคือ ความพึงพอใจในลักษณะงาน (ได้ทำงานที่ตนเรียนมาหรือที่ตนสนใจและถนัด ได้เพิ่มพูนความรู้ความสามารถ ระบบการบริหารงานที่ดีขององค์กร เกณฑ์การพิจารณาเลื่อนตำแหน่ง) มีเพียงส่วนน้อยที่จะพิจารณาเฉพาะเกณฑ์ทางด้านวัตถุ ในขณะที่นิสิตหญิงส่วนใหญ่อต้องการทำงานกับองค์กรของรัฐ และจะใช้เกณฑ์ทางด้านจิตใจคือ ความพอใจในลักษณะงาน (ความมั่นคง) เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาเลือกองค์กร อาจเป็นไปได้ว่าที่นิสิตชายไม่ได้อพิจารณาเฉพาะ เกณฑ์ความพึงพอใจในลักษณะงาน แต่จะต้องใช้เกณฑ์ทางวัตถุ และโอกาสก้าวหน้าในอาชีพการงานประกอบนั้นเป็นเพราะสังคมมีความคาดหวังหรือจะกล่าวอีกอย่างคือ เป็นหน้าที่ที่สังคมมอบหมายให้ โดยการอบรมปลูกฝังค่านิยมที่ว่า ผู้ชายจะต้องเป็นฝ่ายสร้างฐานะ สร้างความมั่นคงและหาเลี้ยงคนในครอบครัวให้กับนิสิต แม้ว่าในปัจจุบันนี้ผู้หญิงจะออกมาทำงานนอกบ้านเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายในครอบครัวมากกว่าที่จะเป็นแม่บ้านแล้วก็ตาม พรณทิพย์ ศิริวรรณนุญย์ (สัมภาษณ์, 1 พฤษภาคม 2538) ได้แสดงความคิดเห็นในเรื่องนี้ไว้ดังนี้ "ผู้ชายเขาถูกปลูกฝังมาอย่างนั้นว่าเขาจะพึ่งผู้หญิงไม่ได้ต้องเป็นฝ่ายเลี้ยงดูเขามีหน้าที่เป็นหัวหน้าครอบครัว แต่ผู้หญิงไม่เข้า แต่งงานแล้วสามีเลี้ยงทำงานแค่พอเลี้ยงตัวเองเพราะมีคนดูแลอยู่แล้ว ผู้ชายจึงมุ่ง

ดูความก้าวหน้า เงินเดือนในขณะที่ผู้หญิงมองดูความพอใจของตัวเองมากกว่า " อีกประการหนึ่งปราณี รามสูต (2528) แสดงความเห็นเกี่ยวกับการเลือกอาชีพไว้ว่า "วัยรุ่นชายจะรู้สึกที่อาชีพสำคัญมากต่อชีวิตของเขา จะวัดความสำเร็จมากน้อยในชีวิตก็จะ เฟ่ง เล็ง ที่ลักษณะอาชีพที่จะทำต่อไปนี้เอง "

สำหรับความคิด ความเชื่อและค่านิยมเกี่ยวกับการเลือกคู่ครองนั้นพบว่า นิสิตส่วนใหญ่ทั้ง นิสิตชายและ นิสิตหญิงใช้ เกณฑ์ทางด้านจิตใจในการพิจารณาเลือกคู่ครองโดยพิจารณาจากนิสัยใจคอ ความคิด พฤติกรรมการแสดงออกและการศึกษา ซึ่งปัจจัยเรื่องการศึกษาที่ นิสิตกล่าวว่าไม่ได้ยึดติดอยู่กับค่านิยมใด ๆ แต่เชื่อว่าระดับการศึกษาที่ต่างกันมากๆ อาจจะมีช่องว่างในเรื่องของความคิดอ่านระหว่างกันได้ และมี นิสิตชายจำนวนหนึ่งที่จะพิจารณาเลือกคู่ครองจากรูปร่างหน้าตา สอดคล้องกับงานวิจัยของฉลองรัฐ อินทรีย์และคณะ (2527) พบว่าวัยรุ่นส่วนใหญ่ต้องการแต่งงานกับคนที่ มีลักษณะที่ถูกใจตนเอง และวัยรุ่นหญิงต้องการแต่งงานกับบุคคลที่มีการศึกษา ซึ่งจะไม่ตรงกันก็เพียงจุดที่ว่า จากผลการวิจัยนี้ นิสิตชายก็พิจารณาเลือกคู่ครองโดยใช้การศึกษาเป็นเกณฑ์ด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ นิสิตหญิงจำนวนหนึ่งใช้ เกณฑ์ทางด้านวัตถุซึ่งก็คือ สถานะทางเศรษฐกิจประกอบการพิจารณา ในขณะที่ไม่มี นิสิตชายคนใดเลยที่จะพิจารณา สถานะทางเศรษฐกิจของฝ่ายหญิง โดยมีความคิดว่าเป็นการเสียศักดิ์ศรีอย่างมากถ้าใช้ เกณฑ์ทางวัตถุร่วมพิจารณาด้วย

แต่เมื่อถามถึงความมุ่งหวังในชีวิตการแต่งงานพบว่า นิสิตส่วนใหญ่ทั้ง เพศชายและ เพศหญิงมีความคิดและความเชื่อว่า ชีวิตการแต่งงานที่สมบูรณ์จะต้องประกอบด้วยปัจจัยทางด้านวัตถุและจิตใจ ทางด้านวัตถุที่ นิสิตกล่าวว่าต้องมีเงินเป็นปัจจัยสำคัญ สิ่งอำนวยความสะดวกเช่นรถยนต์ครอบครัวละ 1 คัน เครื่องปรับอากาศ เครื่องไฟฟ้าพื้นฐาน (โทรทัศน์ วิทยุ เครื่องซักผ้า) และบ้านพร้อมที่ดินประมาณ 60 - 150 ตารางวา โดยมองว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องมีเพื่อความสะดวกไม่จำเป็นต้องมีเพื่อแสดงฐานะ ส่วนทางด้านจิตใจนั้น นิสิตต้องการจะมีครอบครัวที่อบอุ่น มีความรัก มีความเข้าใจกันและกัน สมาชิกใน

ครอบครัวมีเวลาให้กัน ซึ่งผลการวิจัยนี้มีส่วนที่สอดคล้องกับผลการวิจัยของหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายสัปดาห์ (2537) ที่ได้สำรวจหนุ่มสาววัยรุ่นไทยพบว่า "วัยรุ่นยุคนี้ปรารถนาที่จะมีชีวิตครอบครัวที่อบอุ่นมีสุขภาพดี และต้องการคู่ครองที่เข้าใจซึ่งกันและกัน พร้อมจะรับฟังทุกข์สุขแลกเปลี่ยนความเห็นต่อกันเป็นสำคัญ" จะต่างกันก็เพียงผลการวิจัยเกี่ยวกับชีวิตครอบครัวที่ปรารถนาของหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายสัปดาห์นี้ไม่ได้กล่าวถึงเกณฑ์ทางด้านวัตถุเลย ซึ่งอาจจะเป็นเพราะไม่ได้สอบถามถึงเรื่องดังกล่าววัยรุ่นจึงไม่ได้ตอบก็เป็นได้

ส่วนความคิดและพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีคุณธรรมในเรื่องความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และการทำประโยชน์ให้กับสังคมของนิสิตนั้น ผู้วิจัยพบว่านิสิตได้ทำประโยชน์ให้กับสังคมโดยการที่นิสิตไม่ทิ้งเศษขยะเกลื่อนกลาด และนอกจากนี้นิสิตมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และได้ทำประโยชน์ให้กับสังคมโดยการบริจาคสิ่งของเครื่องใช้ประเภทเสื้อผ้า หนังสือ เงิน โลหิต และเสนอบริจาคอวัยวะให้กับผู้เดือดร้อนและต้องการความช่วยเหลือ ซึ่งนิสิตบริจาคเนื่องจากมีความคิดคือ ต้องการช่วยเหลือผู้อื่น โดยมองว่ามีสิ่งใดที่พอจะช่วยให้ช่วยกันไปได้ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกันความคิดเห็นของสุพัตรา สุภาพ (สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2538) ซึ่งเปรียบเทียบความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และการทำประโยชน์ให้กับสังคมของวัยรุ่นในอดีตและวัยรุ่นในปัจจุบันไว้ดังนี้ "เรื่องนี้วัยรุ่นสมัยนี้ก็ไม่ค่อยต่างกับสมัยก่อน จะเห็นได้จากเวลาใครขอบริจาคให้เด็กยากจน หรือคนที่ขาดแคลนเขาก็ทำโดยไม่ต้องบังคับเคี้ยวเข็ญ สมัยนี้ได้กาบุญก็มีเยอะที่เขาไปค่ายไปพัฒนาชนบทอย่างนั้นก็เรียกว่าเขามีความเอื้อเฟื้อ แล้วก็ทำอะไรให้สังคมเหมือนกัน คนที่วิจารณ์เขาต้องทำความเข้าใจเสียก่อนว่า การลงแรงทำชมองก็ช่วยคนอื่นได้ เหมือนกันไม่ช้าวัดแต่การให้เงิน" แต่ผลจากการวิจัยในครั้งนี้และความคิดเห็นของสุพัตรา สุภาพแย้งกับความคิดเห็นของณรงค์ เทียนส่ง (2532) ที่ว่า "เยาวชนของเราเปลี่ยนไปมีความคิดและค่านิยมที่เปลี่ยนไปจากอดีต สิ้นนึกถึงการเสียสละเพื่อส่วนรวม" จากความไม่สอดคล้องกันของผลการวิจัยกับความคิดเห็นของบุคคลต่างๆ นี้ อาจจะเป็นได้ว่า การที่ณรงค์ เทียนส่งสรุปเอาว่าวัยรุ่นขาดคุณธรรมในข้อการทำเพื่อประโยชน์

ส่วนรวมหรือความมีน้ำใจ จากการที่ได้เห็นพฤติกรรมดังกล่าวจากวัยรุ่นกลุ่มหนึ่งแล้วนำมาอ้างอิงถึงวัยรุ่นในสังคมทั้งหมดก็เป็นได้ แต่ในขณะที่เดียวกันสามารถมองได้ว่า เยาวชนกลุ่มอื่นนอกเหนือจากนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้ทำการสัมภาษณ์ อาจจะขาดคุณธรรมในเรื่องความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่อย่างที่ณรงค์ เทียนส่งแสดงความคิดเห็นเอาไว้จริง

จากการศึกษาความคิดความเชื่อ ค่านิยม และพฤติกรรมของนิสิตเกี่ยวกับประเด็นการคบเพื่อน การแต่งกาย การเรียน การเลือกอาชีพ การเลือกคู่ครอง คุณธรรมความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และการทำประโยชน์ให้กับสังคม ผู้วิจัยพบว่า นอกจากปัจจัยทางด้านการสื่อสารที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาแล้วนั้น ปัจจัยอื่นๆ เช่น ปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ สติปัญญาความสามารถ และความสนใจส่วนบุคคลของนิสิตต่างมีอิทธิพลต่อความคิด ความเชื่อ ค่านิยมและพฤติกรรมของนิสิตดังจะกล่าวถึงในรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ปัจจัยทางสังคมมีอิทธิพลต่อนิสิตคือ การเลือกคู่ครอง จากผลการวิจัยพบว่านิสิตจำนวนหนึ่งมีความต้องการไปใช้ชีวิตอยู่ต่างจังหวัด มีครอบครัวขนาดเล็ก ที่มีความอบอุ่นบุคคลในครอบครัวอยู่กันพร้อมหน้า อดไม่ได้ให้ความสำคัญกับวัตถุ ที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากนิสิตมีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัดซึ่งมีจังหวะการดำเนินชีวิตที่ไม่รีบเร่ง และไม่มีการแข่งขันกัน เมื่อนิสิตได้มาสัมผัสกับรูปแบบการดำเนินชีวิตที่รีบเร่ง แข่งขันกันเพื่อให้ได้มาซึ่งวัตถุในจังหวัดกรุงเทพมหานคร จึงทำให้นิสิตเกิดการเปรียบเทียบและได้ข้อสรุปให้กับตนเองว่าควรจะกลับไปใช้ชีวิตอยู่ภูมิลำเนาเดิมของตน แต่ในทางกลับกันนิสิตซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดกรุงเทพมหานครถึงแม้ต้องประสบและมีวิถีการดำเนินชีวิตที่วุ่นวายและรีบเร่ง จะสามารถทนกับสภาพดังกล่าวได้ แม้จะมีนิสิตบางคนก็กล่าวว่าเบื่อสังคมและความเป็นอยู่ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร แต่นิสิตไม่มีความคิดจะไปใช้ชีวิตหรือมีครอบครัวอยู่ต่างจังหวัด เนื่องจากไม่คุ้นเคยกับสภาพชีวิตเช่นนั้น นิสิตกล่าวว่าอาจจะรู้สึกพึงพอใจในช่วงแรกแต่เมื่อเวลาผ่านไปคงเบื่อเพราะไม่เคยชิน

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ นอกจากปัจจัยทางด้านการสื่อสาร ปัจจัยทางเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความคิด ความเชื่อ ค่านิยมและพฤติกรรมของนิสิตอย่างยิ่ง ตัวอย่างเช่น การแต่งกาย การเรียน และการเลือกอาชีพ อิทธิพลของปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีต่อพฤติกรรมการแต่งกายของนิสิต เนื่องจากข้อจำกัดด้านฐานะทางเศรษฐกิจของนิสิตทำให้นิสิตไม่สามารถแต่งกายด้วยเครื่องแต่งกายที่มีเย็บห่อ ราคาสูงได้ทั้งหมด ต้องแต่งสลับกันระหว่าง เครื่องแต่งกายไม่มีเย็บห่อ และ เครื่องแต่งกายที่มีเย็บห่อ และ นิสิตจำนวนหนึ่งต้องซื้อสินค้าลอกเลียนแบบสินค้ามีเย็บห่อมาใช้ งานกรณีนี้ผู้วิจัยคาดว่าถ้าในอนาคตนิสิตมีรายได้เป็นของตนเอง หรือมีฐานะทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้น นิสิตจะต้องใช้แต่ เครื่องแต่งกายมีเย็บห่อตามค่านิยมที่นิสิตมีอยู่อย่างแน่นอน

ส่วนประเด็นเกี่ยวกับการเรียนพบว่า นิสิตจะสามารถศึกษาต่อได้ทันทีที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี เนื่องจากฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว นิสิตเชื่ออำนวยความสะดวกคือ นิสิตไม่ต้องรีบออกมาหางานทำเพื่อช่วยแบ่งเบาค่าใช้จ่ายในครอบครัว และด้วยฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวสามารถจะสนับสนุนค่าใช้จ่ายตลอดการศึกษาระดับที่สูงกว่าปริญญาตรีของนิสิตได้ ปัจจัยทางเศรษฐกิจนี้มีอิทธิพลอย่างเห็นได้ชัดในกรณีของนิสิตที่สามารถไปศึกษาต่อต่างประเทศได้ด้วยทุนส่วนตัว ไม่ต้องรอสอบชิงทุนการศึกษา หรือทำงานเพื่อรวบรวมเป็นทุนการศึกษา ซึ่งอิทธิพลของปัจจัยทางเศรษฐกิจนี้ต่อ เนื่องมาถึงความคิดเกี่ยวกับการเลือกอาชีพ จากผลการวิจัยเห็นได้ว่า นิสิตกลุ่มหนึ่งพิจารณาเลือกองค์กรโดยไม่ได้พิจารณาสิ่งตอบแทนทางวัตถุเลย พิจารณาเพียงได้ทำงานที่พึงพอใจเท่านั้น เนื่องจากนิสิตมีความเป็นอยู่ที่สบายในระดับหนึ่ง ไม่มีความเดือดร้อนที่จะต้องช่วยแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายในครอบครัว ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ถ้าฐานะทางเศรษฐกิจของนิสิตไม่เอื้ออำนวย นิสิตย่อมไม่สามารถจะศึกษาต่อได้ทันทีที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ไม่สามารถไปศึกษาต่อยังต่างประเทศได้ และต้องพิจารณาเลือกองค์กรโดยใช้เกณฑ์ทางวัตถุประกอบไม่สามารถจะพิจารณาเฉพาะ เกณฑ์ทางด้านจิตใจเพียงด้านเดียวอย่างที่นิสิตกล่าวได้

ปัจจัยทางด้านสติปัญญาและความสามารถของนิสิตแต่ละคนนั้น เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลเปลี่ยนแปลงความคิด และพฤติกรรมเกี่ยวกับการเรียนของนิสิตได้อีกปัจจัยหนึ่งกล่าวคือ ด้วยข้อจำกัดทางสติปัญญาและความสามารถทางด้านการคำนวณ หรือด้านอื่นๆ ของนิสิตทำให้นิสิตไม่สามารถจะเลือกคณะในการสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ตามความมุ่งหวังเดิม ยกตัวอย่างเช่นนิสิตที่เลือกเรียนแผนกวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย uly มีความมุ่งหวังจะสอบเข้าคณะวิทยาศาสตร์แต่นิสิตไม่สามารถทำเช่นนั้นได้ เนื่องจากนิสิตพบว่าตนมีข้อจำกัดทางด้านสติปัญญาไม่สามารถจะเรียนวิชาซึ่งต้องใช้ในการสอบเข้ามหาวิทยาลัยและต้องใช้เรียนต่อในระดับอุดมศึกษาได้ นิสิตจึงต้องเปลี่ยนแนวทางการศึกษาของตนไปเลือกคณะอื่นๆ ซึ่งไม่ต้องใช้วิชานั้นๆ ในการสอบเข้าและในการเรียนระดับอุดมศึกษาแทน

และปัจจัยท้ายสุดที่ผู้วิจัยพบจากการวิจัยว่ามีอิทธิพลต่อความคิดของนิสิตได้แก่ปัจจัยความชอบส่วนบุคคล ซึ่งปัจจัยนี้ทำให้นิสิตเกิดความคิดเกี่ยวกับการเลือกอาชีพในอนาคตของตนขึ้น ดังจะเห็นได้จากนิสิตผู้หนึ่งที่กล่าวว่าต้องการทำงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เช่นมัคคุเทศก์ เนื่องจากนิสิตชอบเที่ยวชมธรรมชาติ และศิลปวัฒนธรรมโบราณเป็นการส่วนตัว นอกจากปัจจัยต่างๆ ที่ผู้วิจัยพบในการศึกษาครั้งนี้แล้วนั้น ผู้วิจัยเชื่อว่าถ้าได้ทำการศึกษาเยาวชนระดับอุดมศึกษาในสถาบันการศึกษาอื่นๆ อาจพบปัจจัยอื่นๆ ที่มีอิทธิพลต่อความคิด ความเชื่อ ค่านิยมและพฤติกรรมเกี่ยวกับประเด็นต่างๆ เหล่านี้เพิ่มเติม

ในส่วนของปัจจัยทางด้านการสื่อสารที่ทำการถ่ายทอด และปลูกฝังความคิดค่านิยม ความเชื่อและพฤติกรรมในเรื่องต่างๆ ข้างต้นนั้นไม่ว่าจะเป็นช่องทางการสื่อสารระหว่างบุคคลหรือช่องทางการสื่อสารมวลชน ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตได้จากผลการวิจัยดังนี้คือ บิดามารดา (ครอบครัว) โดยเฉพาะมารดา เป็นช่องทางการสื่อสารหลักที่ถ่ายทอดความคิด ความเชื่อ ค่านิยมและพฤติกรรมในเรื่องเกี่ยวกับการคบเพื่อน การแต่งกาย การเลือกอาชีพ การเลือกคู่ครอง และคุณธรรมความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การทำประโยชน์ให้กับสังคมให้กับนิสิต ข้อ

สังเกตของผู้วิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของประมะ สตะเวทิน (2531) พบว่า อิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาที่มีต่อเด็กนั้นมีอยู่มากมายหลายด้าน เช่น การรักษาความสะอาด ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่หรือความใจแคบ ศีลธรรม รสนิยมฯ และสุพัตรา สุภาพ (สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2538) กล่าวถึง อิทธิพลการเลี้ยงดูของสถาบันครอบครัวไว้ดังนี้ "ครอบครัวเป็นเหมือนรากแก้ว ของชีวิต เป็นสถาบันที่หล่อหลอมคน ทั้งความคิด บุคลิก ความเชื่อ ค่านิยม ทุกอย่างถ้าสิ่งที่ครอบครัวปูพื้นให้ไม่ถูกต้อง เด็กก็จะเป็นอย่างนั้น" ซึ่งการ ถ่ายทอดนี้เกิดขึ้นทั้งทางตรงคือ จากความตั้งใจที่จะสั่งสอน ำให้การอบรม ทา เป็นแบบอย่างและทางอ้อมคือ เป็นแบบอย่างำให้กับนิสัยโดยไม่รู้ตัว หรือ การที่นิสัยยึดครอบครัวเป็นกรอบอ้างอิงในการพิจารณา เรื่องต่างๆ ซึ่งสอดคล้อง กับฉลอง พินิจสุวรรณ (2528) ที่กล่าวไว้ว่า "เป็นเรื่องธรรมดาที่ผู้น้อยมักจะ เลียนแบบผู้ใหญ่เสมอ เด็กจะเป็นอย่างไรนั้นก็ขึ้นกับผู้ใหญ่ว่าจะแนะนำ หรือ เสนอ ตัวอย่างไรต่อเด็กนั่นเอง" และจางนงค์ ทองประเสริฐ (2527) กล่าวว่า "การปลูกฝังศีลธรรมจรรยา เพื่อพัฒนาจิตใจให้ไปพัฒนาสังคมต่อนั้น มิใช่ปลูกฝัง เฉพาะตัวอักษรและด้วยแผนการศึกษาเท่านั้นแต่ข้อสำคัญในเรื่องนี้คือ ผู้ที่จะ นำเอาเด็กให้ปฏิบัติได้ก็คือ บิดามารดา ครู และผู้ใหญ่ทั่ว ๆ ไปที่จะต้องทำตน เป็นแบบอย่างำให้เด็กเห็น" เกี่ยวกับการถ่ายทอดและปลูกฝังความคิด พฤติกรรมำให้กับนิสัยทางอ้อมไม่ว่าจะจากการสื่อสารกับบิดามารดา หรือบุคคล อื่น ๆ นั้น เรื่องที่จะเป็นตัวอย่างได้ดีที่สุดจากการวิจัยครั้งนี้ก็คือ การถ่ายทอด และปลูกฝังความคิด และพฤติกรรมเกี่ยวกับคุณธรรมในเรื่องของความ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การทำประโยชน์ต่อสังคม การเลือกคู่ครอง การเลือกอาชีพ และการแต่งกาย สำหรับคุณธรรมในเรื่องของความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และ การทำประโยชน์ำให้กับสังคม ในส่วนของการบริจาคนั้น นิสิตทั้งเพศชายและ เพศหญิงมีความคิดและพฤติกรรมการบริจาค เนื่องจากได้เห็นบุคคลในครอบครัว ของตนได้แก่ บิดามารดา พี่ ย่าและยายประพฤติปฏิบัติจนเกิดความเคยชิน และรับเอาคุณธรรมความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และการทำประโยชน์ำให้กับสังคมมา เป็นคุณธรรมประจำใจของตน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับระพี สาคริก (2526) ที่กล่าวว่า "สังคมที่แต่ละคนเรียนจากของจริงอยู่ทุกวันทุกเวลามีอิทธิพลที่สุด

สิ่งแวดล้อมสังคมรอบ ๆ ตัวต่างหากที่จะเป็นตัวกลบกลืน หรือเปิดคุณธรรมและจริยธรรมในเยาวชนออกมาให้ปรากฏ"

ส่วนความคิด และพฤติกรรมการรักษาความสะอาดนั้น นิสิตทั้งหมดได้รับปลูกฝังจากการสื่อสารโดยตรงกับบุคคล และเปิดรับสื่อมวลชนต่างๆ บุคคลที่ทำการปลูกฝังพฤติกรรมการบริจาคมให้กับนิสิตสามารถจัดลำดับความสำคัญมากไปหาน้อยได้ดังนี้ มารดาสอนให้ทิ้งขยะเป็นที่ เป็นทาง จัดเก็บและรักษาความสะอาด, เพื่อนจะคอยสะกิดเตือนให้นิสิตทิ้งขยะเป็นที่ เป็นทาง และโรงเรียนโดยการจัดและรักษากฎระเบียบเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดอย่างเคร่งครัดซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของสุพัตรา สุภาพ (2531) ที่กล่าวว่าสถาบันทั้ง 3 นี้มีความสำคัญและมีอิทธิพลในการหล่อหลอมทัศนคติของวัยรุ่น

ผลการวิจัยเกี่ยวกับการเลือกอาชีพทั้งการเกณฑ์การเลือกองค์กรและลักษณะองค์กรที่พิจารณาเข้าร่วม นิสิตส่วนใหญ่จะได้รับการถ่ายทอดความคิด ความเชื่อและค่านิยมโดยทางอ้อมจากบิดามารดา และญาติของตน ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของปราณี รามสูต (2528) ที่กล่าวถึงความสนใจในการเลือกอาชีพของวัยรุ่นไว้ว่า "ความสนใจในด้านอาชีพของวัยรุ่นได้รับอิทธิพลจากการได้เห็นได้ใกล้ชิดการทำงานของสมาชิกในบ้าน หรือเพื่อนสูงวัยกว่าที่ได้รับความสำเร็จในงานอาชีพ" และงานวิจัยของจอห์น ไรลแมน และลีโร เฮนรี่ (1991) ซึ่งกล่าวว่า "บิดาและมารดาเป็นตัวอย่างแบบจำลองของบทบาทเกี่ยวกับการเลือกอาชีพในอนาคตของเด็ก เนื่องจากความที่เด็กได้ใกล้ชิดกับบิดามารดา" จะต่างกันเพียงเล็กน้อยคือ จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า นิสิตจะเปรียบเทียบการทำงาน และการประสบความสำเร็จในงานอาชีพของคนในครอบครัวกับญาติของตน จนได้ข้อสรุปให้กับตัวเองว่าควรประกอบอาชีพใดในอนาคต พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุษย์ (สัมภาษณ์, 1 พฤษภาคม 2538) แสดงความคิดเห็นว่า "เรื่องนี้นิสิตใช้สามัญสำนึกในการพิจารณา ถ้าเด็กเห็นพ่อแม่ทำงานเหนื่อยแต่ตัวเองก็ยังจนไม่เหมือนเพื่อน หรือเหมือนญาติที่รวย เด็กจะไม่อยากเป็นแบบพ่อแม่ เด็กก็จะเริ่มเปรียบเทียบแล้วว่าเพราะอะไร และจะ

ไม่เลือกอาชีพที่เห็นตัวแบบแล้วว่าไม่ดี"

ในส่วนของความคิดและค่านิยมเกี่ยวกับการเลือกคู่ครอง บิดามารดา (ครอบครัวในปัจจุบัน) เป็นช่องทางการสื่อสารระหว่างบุคคลที่นิสิตทั้งหมดได้รับการถ่ายทอดทั้งทางตรงและทางอ้อม ไม่ว่าจะเป็นการพิจารณาเลือกคู่ครองด้วยเกณฑ์ทางด้านจิตใจเพียงด้านเดียว หรือพิจารณาเกณฑ์ทางด้านวัตถุประสงค์ประกอบกับเกณฑ์ทางด้านจิตใจ หรือแม้แต่ความคิดที่จะไม่แต่งงานล้วนเกิดจากการสื่อสารกับบิดามารดาทั้งสิ้น มีนิสิตเพียงส่วนน้อยที่ได้รับการถ่ายทอดและปลูกฝังความคิดจากการสื่อสารผ่านช่องทางการสื่อสารอื่นๆ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวความคิดของซูซา จันท์เอม (2520) ที่ว่า "เด็กหนุ่มสาวที่เกิดมาจากครอบครัวที่พ่อแม่รักใคร่ปรองดองกันนั้น ย่อมได้รับแบบอย่างที่ดีของความรักและชีวิตสมรส ส่วนเด็กที่มาจากครอบครัวบ้านแตกจะไม่เชื่อในความรัก" และตรงกับงานวิจัยของอัลเฟรด แอดเลอร์ (Alfred Adler, ไม่ระบุปี) ที่พบว่า "ปัญหาหนึ่งที่สำคัญมากต่อสุขภาพจิตของบุตรคือ ปัญหาบิดามารดาทะเลาะขัดแย้งกันบ่อยๆ เพราะจะสร้างความรู้สึกหวั่นไหวไม่มั่นใจให้แก่บุตร" ในกรณีของนิสิตที่ไม่คิดจะแต่งงานที่พบจากการวิจัยครั้งนี้ นิสิตหญิงจำนวน 1 คนไม่ต้องการแต่งงาน เนื่องจากเห็นบิดามารดาของตนทะเลาะกันไม่ลงรอยกันจนเกิดความเบื่อหน่าย และไม่เชื่อมั่นในสถาบันครอบครัว

และตัวอย่างท้ายสุดที่แสดงให้เห็นว่า บิดามารดาเป็นช่องทางการสื่อสารระหว่างบุคคลหลัก ในการถ่ายทอดและปลูกฝังความคิด ความเชื่อ ค่านิยมให้กับนิสิตคือ การแต่งกาย ในเรื่องของการแต่งกายนี้นิสิตส่วนใหญ่นับเอาค่านิยม และพฤติกรรมในการเลือกซื้อเครื่องแต่งกายจากการสื่อสารกับมารดาโดยทางอ้อม เนื่องจากการที่นิสิตมีความใกล้ชิด ได้คลุกคลีอยู่กับมารดา และจากการที่มารดาเป็นผู้จัดเตรียมเสื้อผ้าให้กับนิสิตตั้งแต่วัยเด็ก ทำให้นิสิตรับเอาค่านิยมเกี่ยวกับรูปแบบการแต่งกาย รสนิยมการแต่งกายของมารดามาเป็นของตนโดยไม่รู้ตัว ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับความคิดเห็นของ

พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุษย์ (สัมภาษณ์, 1 พฤษภาคม 2538) ดังนี้ "แม่จะมีอิทธิพลอย่างมากในช่วงวัยเด็ก แต่พอวัยรุ่นแม่จะมีอิทธิพลโดยทางอ้อม เด็กที่แม่ช่างแต่งตัว เด็กจะเห็นตัวแบบและจะช่างแต่งตัวด้วย แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า จะถอดแบบการแต่งกายของแม่ออกมาเลย เพราะความช่างแต่งตัวในแต่ละวัยมีความแตกต่างกัน แม่ก็ช่างแต่งตัวแบบผู้ใหญ่ ลูกช่างแต่งตัวแบบวัยรุ่น และจะเห็นได้ชัดมากในกรณีที่แม่ชอบบ๊ายของแพงมียี่ห้อเองยังไม่พอซื้อให้ลูกใช้ด้วย วิธีการนี้เป็นการปลูกฝังค่านิยมความพึงพอใจให้กับลูกได้อย่างดีที่สุดในที่เดียว"

ส่วนประเด็นของการคบเพื่อน แม้บิดามารดาจะไม่ได้เป็นช่องทางในการสื่อสารที่มีอิทธิพลต่อการเลือกคบเพื่อนของนิสิตโดยตรง แต่เป็นช่องทางในการสื่อสารที่ปลูกฝังความคิด แนวทางที่นิสิตนำไปใช้ศึกษาหรือทำความเข้าใจกับพฤติกรรมของเพื่อน และนอกจากนี้จากการวิจัยพบว่า เมื่อนิสิตมีปัญหาไม่เข้าใจกับเพื่อน นิสิตจะมาบอกเล่าและขอคำแนะนำจากมารดา ผลการวิจัยนี้สามารถอธิบายได้ด้วยแนวความคิดทางจิตวิทยาวัยรุ่น (Newman, 1986) ซึ่งกล่าวถึงความสำคัญของบิดามารดาต่อวัยรุ่นไว้ว่า ถึงแม้ในช่วงวัยรุ่นกลุ่มเพื่อนจะมีอิทธิพลต่อวัยรุ่นในหลายๆ ด้านแต่เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับเพื่อนบิดามารดาคือบุคคลที่วัยรุ่นจะคิดถึงและเข้าไปขอคำปรึกษา

เพื่อนเป็นอีกช่องทางในการสื่อสารหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดและเปลี่ยนแปลงความคิด และค่านิยมให้กับวัยรุ่น เห็นได้จากงานวิจัยนี้ที่นิสิตเปลี่ยนรูปแบบการแต่งกายของตนจากเดิมที่เคยแต่งมาแต่งกายให้เข้ากันได้กับกับรูปแบบการแต่งกายของเพื่อนๆ หรือรูปแบบที่เพื่อนรับได้ อธิบายได้ว่า เนื่องจากนิสิตยังจัดอยู่ในช่วงของวัยรุ่น แม้จะเป็นวัยรุ่นตอนกลางถึงวัยรุ่นตอนปลายซึ่งเพื่อนจะมีอิทธิพลลดน้อยลงกว่าในช่วงวัยรุ่นตอนต้นแล้วก็ตาม แต่เพื่อนก็ยังเป็นช่องทางในการสื่อสารที่นิสิตให้ความสำคัญมากอยู่เช่นเดิม (Newman, 1986) และนอกจากนี้ยังพบว่าเพื่อน มีอิทธิพลในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเกี่ยวกับคุณธรรมในเรื่องของความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และการทำประโยชน์ให้กับ

สังคมให้กับนิสิตโดยการกล่าวเตือนกันอย่างสม่ำเสมอ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวความคิดของสุภัตรา สุภาพ (2531) ที่ว่ากลุ่มเพื่อนจะเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติของวัยรุ่นเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความคิดการแต่งกาย และแบบของการแสดงออก เพื่อให้เพื่อนยอมรับตนเป็นสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่ม นอกจากนี้อาจจะเนื่องมาจากถึงแม้วัยรุ่นเป็นวัยที่ต่อต้านกฎเกณฑ์ ไม่ยอมรับฟัง และไม่ยอมทำตามคำแนะนำและคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ แต่วัยรุ่นจะยอมรับความคิดและรูปแบบการกระทำของเพื่อน เนื่องจากวัยรุ่นไม่ได้คิดว่าเพื่อนกำลังสอนตนอยู่ แต่เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดระหว่างเพื่อน (John C. Coleman & Leo Hendry, 1991)

จากการวิเคราะห์ช่องทางการสื่อสารที่ทำการถ่ายทอดความคิด และ ค่านิยมเกี่ยวกับการเรียนของนิสิตพบว่า "รุ่นพี่" เป็นช่องทางการสื่อสารระหว่างบุคคลที่นิสิตทั้งเพศชายและเพศหญิงใช้อ้างอิงและรับเอาความคิดเกี่ยวกับการเรียนของรุ่นพี่มาเป็นของตน ไม่ว่าจะเป็นการเลือกคณะในการสอบเข้ามหาวิทยาลัยหรือการศึกษาต่อ ในส่วนของการศึกษาต่อนี้ผู้วิจัยอภิปรายจากประสบการณ์ของตนได้ว่า เมื่อเข้ามาในสังคมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ยึดถือระบบความสัมพันธ์รุ่นพี่รุ่นน้องอย่างเหนียวแน่นและนิสิตใหม่ที่เพิ่งก้าวออกจากรั้วโรงเรียน ซึ่งมีระบบการเรียนการสอนต่างจากมหาวิทยาลัยนั้นย่อมจะเกิดความสับสน ผู้ที่จะให้คำแนะนำได้เป็นอย่างดีและเป็นกันเองที่สุดก็คือรุ่นพี่ รุ่นพี่จะคอยให้คำแนะนำรุ่นน้องในเรื่องต่างๆ รวมถึงเรื่องของการเรียน บทบาทของรุ่นพี่ ความสำคัญหรือความเคารพในความคิดของรุ่นพี่ไม่ได้จบลงเมื่อนิสิตเรียนในชั้นปีที่สูงขึ้นไป เนื่องจากระบบรุ่นพี่รุ่นน้องที่เหนียวแน่นของสถาบันนั่นเอง ซึ่งในเรื่องของการเรียนนี้บางครั้งรุ่นน้องจะยึดถือปฏิบัติตามมากกว่าคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา หรืออาจารย์ที่สอนวิชานั้นๆ เสียอีก สุรพล ชลวิไล (สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2538) รองคณบดีฝ่ายกิจการนิสิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยกล่าวสนับสนุนการวิเคราะห์เกี่ยวกับอิทธิพลที่รุ่นพี่มีต่อรุ่นต่อรุ่นน้องของผู้วิจัยไว้ดังนี้ "รุ่นพี่มีบทบาทต่อนิสิตมาก อาจารย์ไม่ค่อยมีอิทธิพล เพราะบางทีนิสิตไปหาอาจารย์ไปแล้วไม่เจอเลยเกิดความเบื่อหน่าย นิสิตก็หัน

ไปปรึกษา รุ่นพี่ซึ่งจะคุยกันได้สนิทกว่าอีกอย่าง นิสิตถือว่ารุ่นพี่เคยเรียนผ่านมาแล้ว อดเฉพาะ ขณะนี้จะเห็นชัดมาก" และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคำแนะนำของ บิดามารดากับรุ่นพี่ในเรื่องการเรียนต่อ คำแนะนำของรุ่นพี่จะมีน้ำหนัก มากกว่าคำแนะนำของบิดามารดา เนื่องจากรุ่นพี่เรียนสาขาเดียวกับตนมี ประสบการณ์ที่นิสิตอาจจะต้องประสบในอนาคต จึงไม่เป็นเรื่องน่าประหลาดใจ เลยที่นิสิตจะยึดเอาความคิดเกี่ยวกับการศึกษาต่อขึ้นมาเป็นของตน และในเรื่องของการเลือกคณะสอบเข้ามหาวิทยาลัยก็เช่นกัน คำแนะนำของรุ่นพี่ที่เรียน รรเรียนเดียวกับตน เรียนมาทางสายวิชาเดียวกับตน เคยมีประสบการณ์การ สอบเข้ามหาวิทยาลัยมาก่อน และสามารถจะสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ อย่างที่นิสิตมุ่งหวัง จึงเป็นคำแนะนำที่นิสิตพร้อมจะรับฟัง และปฏิบัติตามมากกว่า ช่องทางการสื่อสารอื่นๆ

แม้ในประเด็นเกี่ยวกับการเรียนนี้บิดามารดาจะไม่ได้มีอิทธิพลต่อนิสิต มากเท่ากับรุ่นพี่ แต่จากการวิจัยพบว่าค่านิยมการเห็นความสำคัญของการ ศึกษาของบิดามารดานั้นเป็นอีกปัจจัยหนึ่งซึ่งทำให้นิสิตสามารถศึกษาต่อในระดับ การศึกษาที่สูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไปได้ และในนิสิตบางคนค่านิยมของบิดามารดา เป็นปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมในการสอบเข้ามหาวิทยาลัยของนิสิต ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า บิดามารดาเป็นช่องทางการสื่อสารที่มีอิทธิพลต่อความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ทัศนคติและพฤติกรรมต่อนิสิตในทุกๆ เรื่อง เพียงแต่อิทธิพล นั้นจะเป็นอิทธิพลทางตรงหรือทางอ้อม และอิทธิพลนั้นจะรุนแรงหรือไม่เท่านั้น

ประสบการณ์ตรงของนิสิตเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการ ถ่ายทอด และปรับเปลี่ยนความคิด ความเชื่อและค่านิยมของนิสิต ตัวอย่างที่ สามารถแสดงให้เห็นถึงความสำคัญประสบการณ์ตรงได้ดีที่สุดคือ การเลือก อาชีพในส่วนของลักษณะองค์กรที่จะเข้าร่วมทำงานกล่าวคือ นิสิตเปลี่ยนความ ตั้งใจเดิมของตนจากต้องการเข้าทำงานกับองค์กรของเอกชน มาเป็นต้องการ ทำงานกับองค์กรของรัฐ เนื่องจากนิสิตมีโอกาสไปฝึกงานกับบริษัทซึ่งเป็นองค์กร ของเอกชนแล้วพบว่า ความคิดเกี่ยวกับองค์กรเอกชนที่นิสิตมีอยู่เดิมกับความจริง

ที่นิสิตได้พบต่างกันอย่างยิ่ง นิสิตจึง เปลี่ยนความคิดและต้องการมาทำงานกับ
องค์กรของรัฐแทน

ส่วนสื่อมวลชน เป็นช่องทางการสื่อสารมวลชนที่มีหน้าที่เป็นเพียงสื่อ
สนับสนุนหรือต่อยอดความคิด ความเชื่อ ค่านิยมที่นิสิตได้รับการถ่ายทอด บล็อกผ่าน
ผ่านช่องทางการสื่อสารระหว่างบุคคลหลักคือ บิดามารดา และเป็นช่องทาง
การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในการแจ้งข่าวสาร ให้ข้อมูลและโน้มน้าวใจในเรื่อง
ต่าง ๆ ที่นิสิตได้รับการบล็อกผ่านช่องทางการสื่อสารระหว่างบุคคลมาแล้ว
เช่นกรณีที่เราเห็นได้อย่างชัดเจนคือเรื่องของการบริจาค นิสิตได้รับการบล็อกฝังคุณ
ธรรมในเรื่องของความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และการทำประโยชน์ให้กับสังคมจาก
การสื่อสารกับครอบครัวของตน และเกิดพฤติกรรมการบริจาคเมื่อได้รับข้อมูล
ข่าวสารการขอรับบริจาคต่างๆ เช่น การขอรับบริจาคเงิน สิ่งของ เครื่องใช้
เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย ผู้ด้อยโอกาส หรือแม้แต่การบริจาคโลหิตและอวัยวะ
จากสื่อโฆษณา ประชาสัมพันธ์ สื่อเฉพาะกิจต่างๆ ผลของการ
วิจัยนี้สอดคล้องกับแนวความคิดของโจเซฟ ที แคลปเปอร์ (Joseph T.
Klapper, 1960) เกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อมวลชนว่าเป็นสื่อที่ไม่มีอิทธิพลโดยตรง
ต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และพฤติกรรมของบุคคลสื่อมวลชนเป็นเพียง
แรงเสริม (reinforcement) ที่สนับสนุนทัศนคติ รสนิยม ความมีใจ
ร้อนเมียงตลอดจนแนวโน้มด้านพฤติกรรมของประชาชนให้มีเพิ่มมากขึ้น และ
พร้อมที่จะแสดงออกมาเมื่อมีแรงจูงใจ หรือเมื่อมีโอกาสเหมาะสม ผล
การวิจัยในกรณีอื่นจากการศึกษาครั้งนี้ที่สนับสนุนแนวความคิดของโจเซฟ ที
แคลปเปอร์ เกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อความคิดของบุคคลได้แก่ ผลการ
วิจัยในประเด็นของการเลือกอาชีพในส่วนของลักษณะองค์กรที่จะพิจารณาเข้าร่วม
กล่าวคือ นิสิตแพทย์คนหนึ่งได้รับการบล็อกฝังความคิดเกี่ยวกับคุณธรรมในเรื่อง
ของการทำประโยชน์ให้กับสังคมจากการสื่อสารกับมารดา ทว่าให้นิสิตมีความคิด
ที่จะทำงานกับองค์กรของรัฐเพื่อจะได้ช่วยเหลือผู้ป่วยซึ่งมีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี
แต่เมื่อนิสิตได้อ่านหนังสือซึ่งเขียนโดยนายแพทย์ท่านหนึ่ง ที่ชี้ให้เห็นว่าการทำ
ประโยชน์ที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดควรจะทำให้กับผู้ที่ยากแค้น และ

กำลังรอความช่วยเหลือ นิสิตจึงมีความมุ่งหวังที่จะไปเป็นแพทย์ใน
โรงพยาบาลชุมชนที่ห่างไกลความเจริญ เพื่อจะได้ทำหน้าที่เป็นประโยชน์ได้
มากที่สุด สิ่งที่นิสิตได้อ่านพบนี้จึงเป็นเสมือนแรงเสริมที่มาสับสนุนความ
คิดเดิมที่นิสิตมีอยู่ให้เด่นชัดขึ้นเท่านั้น

จากผลการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ในเรื่องของช่องทางการ
สื่อสารที่ทำการถ่ายทอด บล็อกฟัง และให้การเรียนรู้ความเชื่อ ความคิด และ
ค่านิยมต่างๆ ากับนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยสามารถอธิบายได้ว่า การ
พัฒนาจิตใจของเยาวชนของชาติควรจะทำการพัฒนาตั้งแต่วัยเด็ก โดยการถ่าย
ทอดผ่านช่องทางการสื่อสารระหว่างบุคคลคือ บิดามารดา สังคมแวดล้อม
เพื่อน รุ่นพี่ และโรงเรียนทั้งทางตรงคือ การสอนพูดคุย และทางอ้อมคือ เป็น
แบบอย่างให้เยาวชนได้เห็นได้เรียนรู้และเลียนแบบพฤติกรรม ชิมซับเอา
ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ทัศนคติ และรับเอามาเป็นแนวทางในการ
ดำเนินชีวิตต่อไป และผู้วิจัยเชื่อว่าการสังคมประภคิตที่จะได้ผลมากที่สุด
ก็คือการสังคมประภคิตโดยทางอ้อมผ่านช่องทางการสื่อสารระหว่างบุคคล และ
ในขณะที่เดียวกันจะต้องใช้ช่องทางการสื่อสารมวลชนให้เป็นประโยชน์ คือ
เป็นแรงเสริมคอยตอกย้ำ ให้ข้อมูล คอยกระตุ้นให้ความคิด
ความเชื่อ ค่านิยม ให้เยาวชนได้เห็นความสำคัญของความเจริญทางด้าน
จิตใจควบคู่ไปกับความเจริญทางด้านวัตถุ ซึ่งเยาวชนได้รับการถ่ายทอดผ่าน
ช่องทางการสื่อสารระหว่างบุคคลมีความมั่นคงมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามการ
วางแผนใช้การสื่อสารเพื่อผลในการพัฒนาความเจริญทางด้านจิตใจของเยาวชน
นั้น สิ่งที่จะต้องคำนึงถึงในเยาวชนกลุ่มเป้าหมายคือ ปัจจัยต่างๆ ประกอบด้วย
ตัวอย่างเช่น ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางสังคม เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยที่พบว่า นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีวัฒนธรรม
ทางจิตใจอยู่ในเกณฑ์ดี ในเรื่องของคุณธรรมเกี่ยวกับความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

และการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม และมีความคิดและความเชื่อว่าจิตใจเป็นสิ่งสำคัญ ในขณะที่เดียวกันก็เห็นว่าวัตถุเป็นสิ่งจำเป็น ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอเสนอข้อเสนอแนะไว้ สำหรับผู้ที่สนใจจะทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสื่อสารกับวัฒนธรรมทางจิตใจในอนาคต โดยแยกเป็นเรื่อง ๆ ดังนี้

1. สำหรับการวิจัยในครั้งต่อ ๆ ไปน่าจะเปลี่ยนไปทำการศึกษากับกลุ่มประชากรอื่น ๆ เช่น

- เยาวชนระดับอุดมศึกษาในสถาบันการศึกษาอื่นทั้งที่เป็นของรัฐบาลและเอกชน
- หรืออาจจะทำการศึกษาวัฒนธรรมทางจิตใจในเรื่องต่าง ๆ ที่งานวิจัยฉบับนี้ได้ทำการศึกษาแล้วระหว่าง เยาวชนระดับอุดมศึกษาของรัฐบาลและเอกชน
- หรือศึกษาวัยรุ่นตอนต้นและตอนกลางที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนต่าง ๆ ทั้งที่สังกัดกรมสามัญศึกษาและกรมการศึกษาเอกชน

ซึ่งอาจจะทำให้พบข้อมูลที่แตกต่างออกไปจากงานวิจัยฉบับนี้ และได้ทราบวัฒนธรรมทางจิตใจของเยาวชนไทยจากหลาย ๆ กลุ่ม เพื่อจะได้นำมาหาข้อสรุปว่าควรจะมีการส่งเสริมหรือปรับเปลี่ยน แก่ไข่วัฒนธรรมทางจิตใจของเยาวชนไทยในเรื่องใดบ้าง และสามารถชี้ช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสมในการสังคมนักจิตวิทยาวัฒนธรรมทางจิตใจนั้นให้กับเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผู้วิจัยคิดว่าในการวิจัยครั้งต่อไปน่าจะทำการศึกษาคูณธรรมในข้ออื่น ๆ นอกเหนือจากความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมด้วย เช่น ความซื่อสัตย์ ความกตัญญูกตเวทิตา

3. จากการศึกษาโดยการวิจัยเชิงคุณภาพแล้ว ก่อนที่จะนำผลการวิจัยมาเป็นแนวทางในการวางแผนการใช้การสื่อสารเพื่อการพัฒนาจิตใจของเยาวชนน่าจะทำการวิจัยต่อ ด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Reserch) และนำผลการวิจัยที่ได้ขึ้นมาเปรียบเทียบหาความแตกต่าง หา

ความเหมือน เพื่อให้ได้ข้อสรุปว่า ควรจะทำการรณรงค์ ส่งเสริม ปรับปรุง
แก้ไขวัฒนธรรมทางจิตใจในเรื่องใดให้กับเยาวชนโดยใช้สื่อประเภทใด แล้ว
จึงนำผลสรุปที่ได้นั้นมาวางแผนพัฒนาจิตใจเยาวชนไทย เหตุที่ผู้วิจัยเสนอเช่นนี้
เนื่องจากการวิจัยเชิงคุณภาพนั้นเป็นการวิจัยที่เหมาะสมกับเรื่องที่ยังไม่เป็นที่ทราบ
แน่ชัด ทำการวิจัยเพื่อนำมาตั้งสมมติฐาน ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณนั้นเป็นงาน
วิจัยที่จะต้องนำสมมติฐานที่ได้นั้นมาทำการทดสอบ เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ใกล้
เคียง หรือเป็นความจริงมากที่สุด

